

Sprawozdanie z działalności Fundacji w 2008 r.

I. Realizacja projektów

W 2008 r. zrealizowano 3 projekty:

1. Kontynuacja zabezpieczania i inwentaryzacji zbiorów pod zarządem Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich (25.925,27 zł MSWiA). Projekt prowadzony przez Krystynę Ohanowicz-Adamską.
2. Pozyskanie zdigitalizowanych kopii i mikrofilmów materiałów archiwalnych dotyczących dziedzictwa Ormian polskich na terenach dawnych Kresów Rzeczypospolitej. Etap I: pozyskanie kopii z archiwów Lwowa (9.981,52 zł MKiDN). Projekt prowadzony przez Ewę Abgarowicz.
3. Wydanie kalendarza promującego historię, tradycję i dzień dzisiejszy mniejszości ormiańskiej w Polsce (6.000,00 zł MSWiA). Projekt prowadzony przez Monikę Agopsowicz.

- Ad 1. Projekt będący kontynuacją prac rozpoczętych w 2007 r. obejmował trzy zadania:
- o uporządkowanie, opracowanie archiwistyczne i zabezpieczenie części dokumentów znajdujących się pod zarządem Fundacji;
 - o rozczytanie części zdigitalizowanych ksiąg metrykalnych, przetłumaczenie ich i wpisanie do bazy danych;
 - o uporządkowanie i opracowanie kolejnych około 500 fotografii.

W ramach realizacji projektu wykonano następujący zakres prac:

- o Wydzielono zbiór dokumentów dotyczących działalności parafii obrządku ormiańskiego przewidzianych do opracowania w ramach bieżącego zadania. Dokonano podziału wybranych dokumentów według kryterium terytorialnego na dekanat w Stanisławowie i z lokalizacją w Łyścu oraz parafie Baniłów, Brzeżany, Horodenka, Kutry, Raszków, Śniatyn i Tyśmienica. Dokumenty dotyczące poszczególnych parafii zostały ułożone chronologicznie. Dla dokumentów dotyczących kościoła obrządku ormiańskiego w Tyśmienicy wykonano rejestry, podzielono na jednostki archiwalne i spaginowano w ramach tych jednostek. Dokumenty zdigitalizowano i każdy wpisano do bazy danych Fundacji. Dokumenty zostały opakowane w obwoluty z papieru bezkwasowego, podpisane zgodnie z nadanymi w bazie danych sygnaturami, zapakowane w teczki z papieru bezkwasowego i pudła do archiwizacji. Prace prowadziła pani Maria Sierocka-Pośpiech z AGAD-u we współpracy z Krystyną Ohanowicz-Adamską.
- o Zindeksowano wszystkie posiadane księgi metrykalne z parafii kościoła obrządku ormiańskiego w Kutach (6 szt.), przetłumaczono i wpisano do bazy danych. Prace wykonał pan Marek Cichocki, który indeksuje księgi metrykalne Archidiecezji Warszawskiej.

- o Uporządkowano i opracowano kolejną część zbioru fotografii znajdującego się pod opieką Fundacji. Jest to kontynuacja prac wykonanych w roku 2007 obejmująca opracowanie kolejnych 500 fotografii. Prace nad zbiorem fotografii polegały na digitalizacji, opisie zdjęcia w rejestrze obejmującym informacje o rodzaju i treści zdjęcia, wykonawcy, czasie wykonania (o ile takie informacje znajdowały się na zdjęciu), określeniu techniki jaką wykonano zdjęcie określeniu czy jest to oryginał, kopia czy duplikat i ocenie stanu zachowania. Specjalista konserwator wykonał wstępne prace konserwatorskie (czyszczenie, usuwanie drobnych uszkodzeń). Fotografiiom nadano numery, opakowano w obwoluty z papieru do archiwizacji fotografii i umieszczono w pudełkach z opisem zawartości. W rejestrze umieszczono informację, w którym pudełku znajduje się dane zdjęcie. Prace prowadziła pani Izabela Zając wykładowca ASP wraz ze studentami odbywającymi praktyki w naszym Archiwum.

Ad 2. Projekt obejmował przeprowadzenie kwerendy w archiwach Lwowa i pozyskanie kopii wytypowanych dokumentów.

W ramach realizacji zadania ustalono (zarówno na podstawie dostępnych opracowań, informacji ustnych od archiwistów i kwerendy), że w archiwach i muzeach Lwowa znajdują się liczne i bardzo cenne materiały archiwalne dotyczące dziedzictwa Ormian polskich na terenach dawnych Kresów Rzeczypospolitej. Rozpoznano materiały znajdujące się Centralnym Państwowym Historycznym Muzeum Ukrainy m. Lwowa (CDIAUL), Państwowym Obwodowym Archiwum we Lwowie (DALO), Lwowskiej Bibliotece Naukowej im. Wasyla Stefanyka NAN Ukrainy oraz w Muzeum Narodowym Ziemi Lwowskiej. Przeprowadzona kwerenda nie jest kompletna ze względu na to, że archiwalia przechowywane we Lwowie w znacznej części nie są opracowane, np. brak jest inwentarzy w DALO, remont budynku Muzeum Narodowego Ziemi Lwowskiej, błędne opisy jednostek archiwalnych w CDIAUL. W wyniku przeprowadzonej kwerendy znaleziono około 50 000 kart archiwaliów, z których 1917 z zasobów CIADUL zostało zdigitalizowanych. Są to znalezione spisy ludności i księgi metrykalne oraz jeden zespół akt sądowych, które zostały uznane za najważniejsze. Kwerenda została wykonana przez doktoranta – pracownika Uniwersytetu Jagiellońskiego Franciszka Wasyla a kopie wykonała firma DIGITAL CENTER prowadząca od 3 lat digitalizację we Lwowie (w 2008 r. w Lwowskiej Bibliotece Naukowej im. Wasyla Stefanyka NAN Ukrainy).

Ad 3. Wydano drugi kalendarz poświęcony rodzinom Ormian Polskich. W bardzo krótkim czasie (umowa została podpisana w listopadzie) przygotowano i wydrukowano 400 egzemplarzy kalendarza ściennego na rok 2009.

Kalendarz został rozprowadzony na początku 2009 r.

II. Inne prace wykonane w 2008 r.

Poza realizacją omówionych projektów wykonano następujące prace:

- 23 lutego 2008 r. zorganizowano otwarte spotkanie Fundacji poświęcone sprawozdaniu Fundacji z prowadzonych od początku jej istnienia prac oraz prezentacji odtworzonych w 2008 r. nagrań kazań wielkopostnych wygłoszonych przez abpa Teodorowicza w 1938 roku. Spotkanie w którym uczestniczyło około 70 osób odbyło się w Domu Wolnego Słowa.
- Akcja ratownicza po zalaniu części księgozbioru. W wyniku awarii sieci wodnej w budynku Archiwum Archidiecezjalnego w nocy 2 marca 2008 r. w pomieszczeniu wynajmowanym przez Fundację zalany został regał z dziewiętnastowiecznymi książkami. Od 3 do 22 marca trwała akcja ratowania zalanej części księgozbioru. Działania prowadzone przy udziale i pod nadzorem specjalistki konserwatora Iwony Kotali (pracownicy AGAD) polegały na suszeniu książek przy pomocy bibuły, gazet, chemicznych środków suszących i termowentylatorów, wietrzeniu pomieszczenia oraz na dezynfekcji olejkami antyseptycznymi. W pracach uczestniczyli członkowie władz Fundacji i wolontariusze. W wyniku przeprowadzonej akcji udało się zapobiec uaktywnieniu grzybów i pleśni, co potwierdziły przeprowadzone badania mykologiczne. Niestety część książek została uszkodzona więc wystąpiliśmy do PZU o odszkodowanie.
- Katalogowanie zbiorów. W związku z wspomnianą awarią i podjętą próbą uzyskania odszkodowania z PZU wynikła sprawa określenia własności zbioru, którym zarządza Fundacja a to z kolei spowodowało konieczność dokładniejszego skatalogowania zbioru. Wykonany został spis wszystkich przedmiotów znajdujących się pod zarządem Fundacji.
- Wystawa „Wielki zapomniany Arcybiskup ormiański Józef Teodorowicz (1864-1938) wybitny polski kapłan i mąż stanu”. Na zamówienie Senatu RP, we współpracy z Kancelarią Senatu, NAC i Biblioteką Sejmową została wykonana wystawa, której otwarcie w salach Senatu odbyło się 4 grudnia 2008 roku w dniu 70. rocznicy śmierci Arcybiskupa. Z okazji wystawy wydana została jednodniówka „Gregoriana” poświęcona Arcybiskupowi Teodorowiczowi. Wystawa uzupełniona przez Fundację o plansze informujące o historii Ormian polskich jest udostępniana zainteresowanym instytucjom. Autorką i koordynatorką zadania była Monika Agopsowicz.
- Współpraca z Muzeum Historii Polski. Pod opieką Fundacji znajduje się zbiór dokumentów zawarty w 472 teczkach szacowany na ponad 20 000 kart. Znaczną część tego zbioru stanowi spuścizna arcybiskupa Teodorowicza. Muzeum Historii Polski zgłosiło propozycję wydzielenia i opracowania archiwistycznego tej spuścizny z jednoczesnym rozpoznaniem pozostałych dokumentów. Prace rozpoczęto w kwietniu 2008 r. i są kontynuowane do chwili obecnej.
- Współpraca z uczelniami:
W 2007 roku nawiązano współpracę z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie, Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetem Jagiellońskim. W roku 2008 współpraca była kontynuowana, przede wszystkim w formie praktyk studentów oraz udostępniania materiałów znajdujących się

w Fundacji do badań naukowych. Dwie studentki ASP odbyły dwutygodniową praktykę polegającą na opracowaniu dalszej części zbioru fotografii. Studenci Wydziału Historii UKSW korzystają z materiałów fundacji przy pisaniu prac dyplomowych (między innymi na temat „Posłańca Św. Grzegorza”, obrazów Zofii Piramowicz, akwareli Kajetana Stefanowicza).

- Z inicjatywy Fundacji, do Polski na stypendium Studium Europy Środkowo-Wschodniej przyjechała na rok absolwentka wydziału historii Uniwersytetu w Erywaniu, Piruza Mnacakanjan. Opracowuje ona książki i rękopisy ormiańskie znajdujące się w Fundacji. Rozpoczęła też zbieranie materiałów do pracy doktorskiej nt. języka polskich Ormian, pod kierunkiem dr hab. Krzysztofa Stopki.
- W 2008 r. pozyskano 920 EUR i 4000 zł na opłacenie praw wydawniczych i części tłumaczenia Atlasu historycznego Armenii. Projekt ten realizowany jest we współpracy z wydawnictwem „Księgarnia Akademicka” z Krakowa.
- Fundacja udostępniła Krakowskiemu Oddziałowi TVP materiały znajdujące się w archiwum do wykorzystania przy realizacji filmu dokumentalnego o arcybiskupie Teodorowiczu pt. „Ormiańskie serce dla Polski”.
- Wypożyczenie kilku eksponatów na wystawę „Dwudziestolecie. Oblicza nowoczesności”, zorganizowaną przez Muzeum Historii Polski na Zamku Królewskim w Warszawie (11.11.2008-10.02.2009).
- Bliskie sukcesu są starania o zmianę wadliwej umowy depozytowej XII-wiecznego Ewangeliarza ze Skewry między kard. Józefem Glempem a Biblioteką Narodową.
- Do archiwum pozyskaliśmy część księgozbioru, fotografii i dokumentów po śp. ks. Kazimierzu Roszce, kilkanaście publikacji – starych i współczesnych oraz audycje radiowe i telewizyjne dotyczące Ormian.
- Praca wolontariuszy:
Prowadzenie strony internetowej, opracowanie graficzne i druk zakładek do książek z alfabetem ormiańskim (nakład 1000 szt.), opracowanie graficzne kartek świątecznych, udział w realizacji wszystkich projektów.

Dzięki stronie internetowej udaje się ożywić zainteresowanie polskich Ormian historią ich rodzin, udaje się rozpoznawać osoby na starych fotografiach, pozyskać kilka osób do dzielenia się swoimi archiwaliami i na bieżąco informować o wszelkich wydarzeniach dotyczących Ormian polskich.

- Ponadto na bieżąco prowadzone są czynności takie jak dystrybucja płyt z kazaniami Abpa Teodorowicza, kalendarzy oraz bieżąca korespondencja z coraz większą ilością osób interesujących się naszą działalnością.